

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ДОТРИМАННЯ ВИМОГ САНІТАРНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ПРИ РЕАЛІЗАЦІЇ БУДІВЕЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Шкуро В.В.

ДП "Укрдержбудекспертиза", м. Київ

Вступ. Традиційно в нашій країні запобіжний санітарно-епідеміологічний нагляд був одним із найбільш ефективних профілактичних заходів забезпечення нормативних умов санітарного та епідемічного благополуччя населення при створенні об'єктів будівництва, їх подальшому функціонуванні і експлуатації [1,2]. Останні законодавчі нововведення у правовому полі країни суттєво змінили звичні відносини між всіма учасниками містобудівного процесу.

Метою роботи було узагальнення і удосконалення існуючих науково-практичних підходів до організації виконання складової частини експертизи проектної документації об'єктів будівництва в частині забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення, визначення наявних методологічних та організаційних проблем при реалізації будівельного процесу.

Об'єктом дослідження були чинні вітчизняні містобудівні та санітарні нормативні документи, проекти будівництва та реконструкції об'єктів будівництва різного функціонального призначення.

Результати досліджень. Більше двох років в країні функціонує принципово нова процедура реалізації будівельного процесу: відведення земельної ділянки, визначення планувальних обмежень по ній у «Містобудівних умовах та обмеженнях...», проектування, експертизи проектної документації, будівництва та введення в експлуатацію об'єктів завершеного будівництва. Наявний певний досвід роботи у нових умовах при здійсненні запобіжного санепіднагляду за об'єктами будівництва у структурі ДП "Укрдержбудекспертиза" дозволяє зробити перші висновки [3].

Основні нововведення у будівельному процесі були регламентовані чинним Законом України "Про регулювання містобудівної діяльності" (від 17.02.11 №3038-VI), згідно з яким було введено поняття "обов'язкової" та "необов'язкової" експерти-

зи містобудівної документації в залежності від категорійності об'єкта проектування [4]. На сьогоднішній день обов'язкової експертизи (експертними організаціями незалежно від форми власності) підлягають проекти будівництва (реконструкції) об'єктів, які належать до IV і V категорії складності щодо додержаних, в тому числі, нормативів з питань санітарного та епідемічного благополуччя населення. Відповідна категорія складності об'єкта будівництва згідно з ДБН А.2.2-3-2012 "Склад та зміст проектної документації на будівництво" (додаток М) визначається за критеріями можливої небезпеки для здоров'я і життя людей (які постійно чи періодично перебувають на об'єкті, або перебувають ззовні об'єкта), обсягів можливого економічного збитку, втрати об'єктів культурної спадщини, припинення функціонування об'єктів комунікацій, транспорту, зв'язку, енергетики тощо. Крім того, зазначеним додатком М, за аналогією з Директивою ЄС №106, категорія об'єктів будівництва визначається також і за класами наслідків (відповідальності) будівлі або споруди (всього 3 класи) відповідно до вимог ДБН В.1.2-14-2009 "Загальні принципи забезпечення надійності та конструктивної безпеки будівель, споруд, будівельних конструкцій та основ" та постанови Кабінету Міністрів України від 27.04.11 №557 "Про затвердження порядку віднесення об'єктів будівництва до IV та V категорії складності" [5].

Таким чином, проектна документація об'єктів будівництва I-III категорії складності (будівництво або перепланування індивідуальних житлових та нежитлових будівель, розміщення вбудованих об'єктів у житлові та нежитлові будинки тощо) взагалі не підлягає експертизі і піддаються реєстрації і введенню в експлуатацію установами Державної архітектурно-будівельної інспекції (ДАБІ) за декларативним принципом відповідно до Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» від

06.09.2005 №2806-IV [6] та Постанови КМУ від 13.04.11 №466 ("Декларації про виконання підготовчих робіт", "Повідомлення про виконання підготовчих робіт", "Декларації про початок виконання будівельних робіт", "Дозволу на виконання будівельних робіт" тощо) [7]. За офіційною інформацією ДАБІ [8] з усього об'єму введених в експлуатацію об'єктів закінченого будівництва в Україні у 2012 році саме на об'єкти будівництва I-III категорії складності припало близько 99% всіх новобудов.

В той же час, об'єкти будівництва IV-V категорії складності підлягають обов'язковій експертизі сертифікованими спеціалістами відповідних експертних установ, атестованими Мінрегіоном незалежно від форми власності (на сьогодні вже функціонує 12 таких установ, включаючи структуру ДП "Укрдержбудекспертиза" з її філіями) відповідно до вимог Закону України "Про архітектурну діяльність" №687-XIV від 20.05.1999 [9] за напрямками, визначеними Регламентом атестаційної архітектурно-будівельної комісії, а саме у частинах: забезпечення механічного опору та стійкості; дотримання вимог пожежної, техногенної безпеки; забезпечення безпеки життя і здоров'я людини, захисту навколишнього природного середовища, забезпечення санітарно-епідеміологічного благополуччя населення; забезпечення безпеки експлуатації та вимог охорони праці, забезпечення захисту від шуму; забезпечення економії енергії; ядерної та радіаційної безпеки; виконання інженерних вишукувань [3]. Потребує також чіткого усвідомлення, що за вищенаведеними містобудівними нормативними актами всі автори та співвиконавці проектної документації, в тому числі розробники матеріалів ОВНС, автори розділів акустичних розрахунків, розрахунків необхідного захисту від електромагнітного випромінювання, очікуваних рівнів природного освітлення та умов дотримання часу інсоляції – будь-яких розділів проектної документації як учасники загального процесу створення об'єктів будівництва повинні мати відповідний кваліфікаційний сертифікат, виданий Атестаційною комісією Мінрегіону в установленому порядку.

Новим містобудівним законодавством визначено, що головними діючими

суб'єктами процесу створення об'єкта будівництва є Замовник і Проектант, які спільно визначають необхідні об'єми і напрямки проектування, категорію складності об'єкта будівництва, стадійність проектування тощо. Досить поширеною на сьогодні є практика спроб штучного заниження категорії складності об'єкта будівництва для уникнення необхідності отримання експертних висновків за всіма напрямками, які успішно виявляються установами Державної архітектурно-будівельної інспекції на етапі введення в експлуатацію об'єктів закінченого будівництва. Для визначення категорії об'єкта будівництва низкою нормативних містобудівних документів запроваджений цілий набір формул та методичних підходів, запозичений у європейських Директивах, що дозволяють достатньо чітко віднести об'єкт проектування до відповідного класу наслідків.

Враховуючи відносно невеликий термін дії нових відносин у містобудівній галузі можна очікувати у найближчі роки суттєвого збільшення повернення проектної документації об'єктів штучно заниженої категорії складності на експертизу при фактичному закінченні їх будівництва з великою вирогідністю прийняття рішень по можливому повному або частковому знесенню таких об'єктів за матеріалами виконаної експертизи і визначення невідповідності прийнятих проектних рішень вимогам чинного законодавства у містобудівній сфері.

З іншого боку розпочався цивілізаційний процес, коли за ініціативою Замовника або Проектанта на експертизу добровільно направляється проектна документація створення об'єкта будівництва I-III категорії за всіма напрямками експертизи або за її окремими складовими. Найбільшу частину таких робіт складає експертиза кошторисів, проте бажання мати у складі проекту Експертний звіт за напрямками відповідності створеної проектної документації вимогам санітарного законодавства має тенденцію до зростання таких звернень.

Необхідно відмітити, що у методологію визначення категорії складності об'єкта будівництва за ДБН А.2.2-3-2012 досить широко використано нормативні документи установ пожежної та техногенної безпеки, Міністерства охорони навколишнього при-

родного середовища, Міністерства палива та енергетики. Так, чинна Постанова Кабінету Міністрів України «Про перелік видів діяльності та об'єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку», затверджена від 27.05.95 №554 [10] повністю врахована Мінрегіоном – всі об'єкти будівництва та реконструкції промислового, інженерного та інших напрямків господарської діяльності за цим Переліком віднесені до найвищої V-ої категорії складності і підлягають обов'язковій експертизі за всіма напрямками. В той же час як у структурі нормативних документів Державної санепідслужби документи аналогічним чином затверджені на рівні держави відсутні (за винятком санітарної класифікації підприємств, виробництв додатку №4 ДСП №173-96 [11], який на сьогодні, на жаль, жодним чином не враховується при визначенні категорії об'єкта експертизи). Взагалі необхідно констатувати, що сумісна робота структур Мінрегіону та Державної санітарно-епідеміологічної служби України на сьогодні відсутня. Це пояснюється як певними успіхами роботи реорганізованих експертних установ Мінрегіону і відносно невеликою кількістю скарг населення на їх роботу на теперішній час, так і відвертим небажанням ДСЕСУ приймати участь у цивілізованому розгалуженні наглядових функцій різних установ за етапами створення об'єктів будівництва.

Повертаючись до напрямків експертизи проектної документації необхідно акцентувати увагу на відсутність чіткого, нормативно визначеного Мінрегіоном, критерію визначення напрямків «спеціалізованих» експертиз, яким повинна піддаватись проектна документація того чи іншого об'єкта будівництва IV-V категорії складності. Таким чином, сьогодні вибір напрямків виконання «спеціалізованої» експертизи проектів визначає сама експертна установа суб'єктивним чином без врахування всього спектру можливих небажаних наслідків реалізації запропонованих проектних рішень.

Окремо необхідно зупинитись на сьогоднішніх повноваженнях установ Державної архітектурно-будівельної інспекції (ДАБІ) – організації, яка здійснює оцінку відповідності прийнятої категорійності об'єкта проектування та об'єму виконаної

експертизи проектної документації, здійснює реєстрацію низки дозвільних документів за конкретними об'єктами будівництва, приймає в експлуатацію об'єкти закінченого будівництва, а також здійснює фахову оцінку сертифікованих експертів Мінрегіону по всіх вищенаведених напрямках виконання експертизи, в тому числі напрямків «спеціалізованих» експертиз. Чинними нормативними документами (Закон України "Про відповідальність за правопорушення у сфері містобудівної діяльності" від 14.10.94 №208/94-ВР зі змінами [12]) установи ДАБІ при виявленні фактів адміністративних правопорушень у сфері містобудівної діяльності мають право виносити рішення щодо винесення фіскальних санкцій на експертні установи сумою понад 20,646 тис. грн., та безпосередньо на експертів – у сумі від 15,3 тис. грн. до 28900 тис. грн. На сьогодні маємо досить неприємні прецеденти з фахівцями Львівської та Кримської філій ДП "Укрдержбудекспертиза", на частину яких розпочато розслідування відповідним структурним підрозділом атестаційної архітектурно-будівельної комісії Мінрегіону щодо їх неповної фахової компетентності, результати яких розглядаються судовими інстанціями. Незрозуміло, в цьому аспекті, яким чином буде оцінюватись і визначатись достатність чи недостатність фахової компетентності експертів «спеціалізованих експертиз», скажімо з питань забезпечення безпеки життя та здоров'я людини?

Одним із головних елементів початку будівельного процесу сьогодні є отримання Замовником будівництва у складі вихідних даних «Містобудівних умов та обмежень...» на ділянку проектування, які за задумом авторів нової містобудівної парадигми повинні містити всю необхідну інформацію як по об'єкту проектування, так і за наявними планувальними обмеженнями, в тому числі і за санітарно-епідеміологічними критеріями – обмеження, пов'язані з функціональним призначенням сусідніх земельних ділянок в частині дотримання санітарно-захисних зон промислових об'єктів, санітарних розривів від об'єктів автотранспортної інфраструктури (АЗС, АГЗП, автостоянок, СТО, автомийок тощо), групування різних виробництв в межах промвузла, дотримання поясів зони санітарної охорони поверхневих та підзем-

них джерел питного водопостачання, зон санітарної охорони водопровідних споруд, розміщенням оздоровчих та санаторно-курортних установ в межах крупних транспортних магістралей та житлової забудови, дотриманням режиму експлуатації водоохоронних зон та прибережно-захисних смуг водних об'єктів тощо. Нажаль зміст вихідних даних лежить повністю на совісті територіальних управлінь архітектури і, як правило, не містить всієї необхідної інформації для визначення адекватної містобудівної картини при виконанні експертизи проектно-документації для врахування всіх лімітуючих чинників. Найбільш показовою демонстрацією недоліків чинної системи побудови вихідних даних для створення проектно-документації об'єкта будівництва є випадки розміщення об'єктів житлової і громадської забудови на території колишніх промислових та обслуговуючих об'єктів, територіях колишніх складських комплексів, військових частин без реальної аналітичної картини фактичних рівнів забруднення атмосфери, ґрунтів, підземних вод та відповідних висновків щодо необхідності або відсутності такої необхідності, у проведенні спеціальних рекультивацийних заходів, їх об'ємів та способу. Раніше зазначену інформацію можна було отримати з відповідної дозвільної документації (висновків на відведення земельної ділянки та протоколів досліджень середовищ) установ Державної санітарно-епідеміологічної служби України. Нажаль сьогодні положення Закону України "Про регулювання містобудівної діяльності" [4] експертним організаціям забороняють вимагати у розробників проектно-документації додаткових узгоджень не передбачених нововведеними нормативними містобудівними документами. Ситуація суттєво ускладнюється складнощами у проведенні реформи Державної санітарно-епідеміологічної служби України з розгалуженням повноважень територіальних управлінь та лабораторних центрів, а також тим, що, посилаючись на вилучення запобіжного держсанепіднагляду зі сфери своєї діяльності, фактично установи Держсанепідслужби самоусунулись від частини своїх прямих функцій, відмовляючи зацікавленим установам і громадянам (учасникам будівельного процесу) у розгляді пи-

тань коригування певних гігієнічних нормативів всупереч чинному санітарному законодавству, оскільки питання оцінки відповідності гігієнічним критеріям законодавчими нововведеннями не піддавалось ревізії. Наприклад, питання скорочення I-го поясу зони санітарної охорони підземних джерел питного водопостачання, перегляд зон санітарної охорони водопровідних споруд, санітарних розривів від об'єктів автотранспортної інфраструктури (АЗС, АГЗП, автостоянок, СТО, автомийок тощо), коригування нормативних площ прибудинкових майданчиків сельбищних територій (при наявності відповідних компенсуючих заходів), відстаней від місць проїздів, заїздів-виїздів у підземні паркінги до житлових і громадських будівель тощо. А також узгодження відхилень гігієнічних критеріїв розділів санітарно-гігієнічних вимог чинних ДБНів, які останніми прямо вимагають погодження з установами держсанепідслужби: розміщення трансформаторних підстанцій у складі житлових будинків, організації альтернативних систем сміттєвидалення у багатоповерхових житлових і громадських будівлях; коригування структурного складу і площ приміщень медичних пунктів або фельдшерських оздоровчих пунктів, які повинні облаштовуватись у складі будинків адміністративного та побутового призначення тощо.

Нажаль до цих пір не вирішено питання розробки у структурі ДСЕСУ Порядку узгодження відхилень при проектуванні об'єктів містобудування різного функціонального призначення від чинних вимог санітарного законодавства у спосіб, не передбачений державними санітарними нормами та правилами за аналогією з діючою процедурою, що регламентується наказом Мінрегіонбуду від 22.07.10 №257. На відміну від Мінрегіонбуду в чинному санітарному законодавстві після прийнятих відповідних змін за виключенням чітко визначеної процедури скорочення СЗЗ промислових та обслуговуючих об'єктів I-III класів небезпеки на рівні Головного державного санітарного лікаря України (за матеріалами розгляду експертної комісії з питань встановлення та зміни розмірів санітарно-захисних зон при Головному державному санітарному лікарєві України) відсутній законодавчо встановлений меха-

нізм погодження установами Держсанепідслужби відхилень від вимог чинного санітарно-епідеміологічного законодавства [3].

Відсутність чіткого механізму узгодження можливих відхилень вимог санітарного законодавства на рівні центрального апарату Державної санепідслужби в умовах технологічного прогресу, появи нових технічних і технологічних рішень в архітектурі, будівництві, застосування нових оздоблювальних матеріалів, подальше збільшення дефіциту міських земельних ресурсів призводить до виникнення патових ситуацій при виконанні експертизи проектів на сучасному етапі і усуває можливість будь-якого впливу санітарно-гігієнічної науки і практики на умови створення об'єктів містобудування, що в кінцевому результаті призведе лише до погіршення умов проживання мешканців сучасних населених пунктів України.

Наразі маємо неузгодженість і незацікавленість Мінрегіону, ДСЕСУ інших центральних органів виконавчої влади за належністю питань у фаховій підготовці відповідного рівня вузьких спеціалістів «спеціалізованих» експертиз (з питань забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення, пожежної і техногенної безпеки) із залученням відповідних профільних кафедр навчальних закладів МОЗ та інших відомств. Позитивним на теперішній час є те, що за рахунок роботи кадрів, що прийшли в експертні установи із практичних установ Державної санітарно-епідеміологічної служби, виконання експертизи проектів в частині

їх забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення не призвела до очікуваного збільшення скарг населення на розміщення об'єктів будівництва різного функціонального призначення в межах населених пунктів, що свідчить про достатню їх фахову кваліфікацію. Проте, треба констатувати, що специфіка напрямків «спеціалізованих» експертиз потребує скорішого вирішення питання тісної співпраці навчальних підрозділів МОЗ України та атестаційної архітектурно-будівельної комісії Мінрегіону для підготовки експертів належного фахового рівня.

Необхідно зупинитись на невиконанні структурами Державної санітарно-епідеміологічної служби України прямих вимог Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» [4], якими до цього часу вимагалось привести у відповідність інші Закони та інші нормативно-правові акти, прийняті до набрання чинності Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності». По факту сьогодні у цілій низці чинних нормативних документів ДСЕСУ та МОЗУ прописані вимоги щодо необхідності погодження з установами Держсанепідслужби окремих проектних рішень або проектів в цілому, що, по суті, знаходиться за межами сучасного правового поля держави і рішення та вимоги посадових осіб ДСЕСУ, прийняті за цими застарілими вимогами можуть бути легко оскаржені у судових інстанціях, що також не додає авторитету санепідслужбі.

Висновки

Таким чином, в сучасних умовах реалізації будівельного процесу потребує негайного вирішення проблема приведення у відповідність до вимог Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» чинних нормативно-правових актів Державної санітарно-епідеміологічної служби України у повному об'ємі; потребує узгодженості дій структур Мінрегіону, ДСЕСУ, інших центральних органів виконавчої влади за належністю питань в організації фахової підготовки належного рівня вузьких спеціалістів «спеціалізованих» експертиз для адекватної оцінки запропонованих будівельних рішень на етапі виконання експертизи об'єктів будівництва; потребує розробки і затвердження на рівні ДСЕСУ, із залученням профільних інститутів, діючого Порядку узгодження відхилень при проектуванні об'єктів містобудування різного функціонального призначення від чинних вимог санітарного законодавства у спосіб, не передбачений державними санітарними нормами та правилами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кіреєва І.С. Сучасні наукові розробки з проблеми гігієни планування та забудови населених місць / І.С. Кіреєва, К.Д. Фещенко, В.В. Шкуро та ін. // Довкілля та здоров'я. – 2006. – №3 (38). – С. 9-14.
2. Сердюк А.М. Гігієнічні проблеми України на рубежі століть / А.М. Сердюк // Гігієнічна наука та практика на рубежі століть: матер. XIV з'їзду гігієністів України (19-21 травня 2004 р.). – Дніпропетровськ: АРТ-ПРЕС, – 2004. – Т.І. – С. 30-33.
3. Шкуро В.В. Актуальні питання виконання санітарно-епідеміологічної експертизи проектних матеріалів в умовах прийнятих змін до чинного санітарного законодавства / В.В. Шкуро, В.Ф. Ампілогов, В.П. Скочко // Гігієнічна наука та практика: сучасні реалії: матер. XV з'їзду гігієністів України (20-21 вересня 2012 р.). – Львів: Друкарня ЛНМУ імені Данила Галицького, – 2012. – С. 59-61.
4. Про регулювання містобудівної діяльності: Закон України №3038-VI від 17.02.2011 / редакція станом на 05.07.13/. – К.: Відомості Верховної Ради України, 2011. – №34. – С. 343.
5. Про затвердження Порядку віднесення об'єктів будівництва до IV і V категорії складності: Постанова Кабінету Міністрів України №557 від 27.04.2011 [Електронний ресурс] / Закон Рада. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/557-2011-п>.
6. Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності: Закон України №2806-IV від 06.09.2005. – К.: Відомості Верховної Ради України, – 2005. – №44. – 483 с.
7. Деякі питання виконання підготовчих і будівельних робіт: Постанова Кабінету Міністрів України №466 від 13.04.2011 [Електронний ресурс] / Закон Рада. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/466-2011-п>.
8. [Електронний ресурс] / Державна архітектурно-будівельна інспекція. – Режим доступу: <http://dabi.uss.gov.ua>.
9. Про архітектурну діяльність: Закон України №687-XIV від 20.05.1999 / редакція станом на 11.08.13. – К.: Відомості Верховної Ради України, 1999. – №31. – 246 с.
10. Про перелік видів діяльності та об'єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку: Постанова Кабінету Міністрів України №554 від 27.07.1995 [Електронний ресурс] / Закон Рада. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/554-95-п>.
11. Державні санітарні правила планування та забудови населених пунктів: ДСП №173-96 //Збірник важливих офіційних матеріалів з санітарних і протиепідемічних питань / МОЗ України. – Київ, – 1996. – Т.5. – Ч.1. – С. 8-93.
12. Про відповідальність за правопорушення у сфері містобудівної діяльності: Закон України №208/94-ВР від 14.10.1994. – К.: Відомості Верховної Ради України, – 2005. – №46. – 411 с.

**СОВРЕМЕННЫЕ АСПЕКТЫ СОБЛЮДЕНИЯ ТРЕБОВАНИЙ САНИТАРНОГО
ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА ПРИ РЕАЛИЗАЦИИ СТРОИТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА**

Шкуро В.В.

В работе поднимаются актуальные вопросы требований санитарного законодательства при проведении экспертизы проектной документации объектов строительства разного функционального назначения. Описываются новые условия взаимоотношений всех участников градостроительного процесса: заказчиков, проектантов, экспертов. Акцентируется необходимость наличия соответствующих квалификационных сертификатов для всех участников строительного процесса. Обосновывается необходимость разработки механизма согласования на уровне санитарно-эпидемиологической службы возможных отклонений от действующих санитарных нормативных документов в соответствии с новым градостроительным законодательством.

MODERN ASPECTS OF OBSERVANCE OF REQUIREMENTS OF SANITARY LEGISLATION ARE DURING REALIZATION OF BUILDING PROCESS

Shkuro V.V.

In-process the pressing questions of requirements of sanitary legislation rise during examining of project documentation of objects of building of the different functional setting. The new terms of mutual relations of all participants of town-planning process are described: customers, designers, experts. The necessity of presence of corresponding qualifying certificates is accented for all participants of building process. The necessity of development of mechanism of concordance is grounded at the level of sanitary and epidemic service of possible deviations from operating sanitary normative documents in accordance with a new town-planning legislation.

УДК 614.712:614.715

ГІГІЄНІЧНІ КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЛОКАЛЬНИХ СИСТЕМ ОЧИЩЕННЯ ПОВІТРЯ ВІД АЕРОЗОЛЬНОГО ЗАБРУДНЕННЯ ПРИМІЩЕННЯ

Акіменко В.Я., Харченко С.О., Коваленко О.В.

ДУ «Інститут гігієни та медичної екології ім. О.М. Марзєєва НАМН України», м. Київ

Актуальність. Гігієнічна регламентація аерозольного забруднення повітря приміщень житлових та громадських будинків регулюється санітарним законодавством України, яке базується, відповідно до Закону про охорону атмосферного повітря, на ДСП 201-97 [1,2]. В ДСП 201-97 при нормуванні аерозольного забруднення враховується вид забруднюючої речовини та фізичний стан (пил, аерозоль) без зазначення дисперсного стану (аерозолі у повному діапазоні розмірів). Разом з тим, ВООЗ рекомендує для оцінки якості атмосферного повітря визначати дисперсний склад аерозолу, а саме частки з аеродинамічним діаметром 2,5 та 10,0 мкм (ЗЧ_{2,5} та ЗЧ₁₀) [3]. Міжнародною організацією стандартизації (ISO) та Європейським комітетом по стандартизації (CEN) розроблені визначення ЗЧ_{2,5} та ЗЧ₁₀ [4,5].

Аналіз документів ВООЗ щодо оцінки якості атмосферного повітря свідчить, що аерозольне забруднення являє собою завислу в повітрі суміш твердих та рідких часток органічних (спори, пилок) та неорганічних речовин (сульфати, нітрати, аміак, хлористий натрій, вуглець, мінеральний пил, вода і т.д.) [6,7].

Хімічний склад аерозольного забруднення в приміщенні формують продукти де-

струкції полімерних матеріалів, продукти неповного згоряння газу, процеси приготування їжі, догляду за меблями оджею, взуттям і квартирою, продукти життєдіяльності людини, тварин, комах та рослин, застосування препаратів побутової хімії і косметологічних засобів, особливо в аерозольних упаковках, і багато інших господарчо-побутових процесів, що протікають в житлі [7,8]. Деструкція полімерних та інших будівельних матеріалів огорожувальних конструкцій приміщення в період його функціонування призводить до надходження в приміщення аерозолів різного хімічного складу [9]. Оскільки аерозольне забруднення повітря приміщення формується за рахунок як зовнішніх і внутрішніх джерел, при такій кількості нерегульованих неконтрольованих джерел надходження аерозолу і неефективності роботи систем вентиляції багатоповерхових будинків на природному спонуканні, особливо при широкому застосуванні склопластикових вікон, є підстави вважати, що концентрації аерозолу в повітрі приміщення будуть завжди вище ніж в атмосферному повітрі. Правомірність використання одних і тих самих гігієнічних критеріїв для оцінки атмосферного повітря і повітря приміщень викликає сумнів. Особливо це стосується ае-